

40 փրճ.

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

40 փրճ.

Ազգային, Քաղաքական, Բանասիրական եւ Երգիծարանական

ՏՆՕՐԷՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՏԵՕԲՄԵՔԷԱՆ

Հասցէ, Ղալաթիա Նորատունկեան խան

ԺԲ. Տարի Թիւ 50

ՇԱԲԱԹ

19 Յունիս, 1899

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՎԱՐԺԱՆԵՏ ՄԷ.— Ինչ է առաւելութիւնը:
 ՀԱԶԱՐ.— Բղջոյն առ 20րդ դար:
 ԴԻՃՈՂ.— Շաբաթական քրոնիկ:
 ՕՄԻՐԷ.— Պարտաւէր (վիպակ):
 ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ.— Տասն ու կէսէն վերջը:
 Գ. Փ.— Հետաքրքիր Շողակաձը:
 ԴԻՏԱԿ.— Ժամուն թապախները:
 * * *.— Երեսնութիւն է:
 ԹԻՒՐ-ԹԱՒ.— Կը յուսա՞ք թէ:
 Պ. ՊԷԶԱԶ.— Ապուր ուտել է:
 Ծաղիկի հեռագիրները:
 Ազգային լուրեր:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ «ԾԱՂԻԿ»

Յառաջիկայ Յուլիս 3ին կը լրանայ Ծաղիկի ԺԲ. տարեշրջանը 52 թիւ ամբողջապէս հրատարակուած ըլլալով, ԺԳ. տարեշրջանը կ'սկսի յառաջիկայ Յուլիս 10ին դարձեալ թիւ 1է:

Նոր շրջանին բաժանորդագրութիւնը ըստ առաջնոյն տարեկան 50 և վեցամսեայ 25 դահեկան, անփոփոխ պահած ենք, միշտ կանխիկ վճարելի:

Այն բաժանորդներ՝ որոնք հաշիւ ունին ԺԲ. տարեշրջանէն, թերթ չպիտի ստանան եթէ իրենց հաշիւները չփակեն մինչև Յուլիս 3:

Կը խնդրուի նաև մեր Պատ. Գործակալներէն որ հաճին մինչև նոյն թուականը կարգադրել իրենց հաշիւները: ՏՆՕՐԷՆՈՒ ԻՒՆ «ԾԱՂԻԿ»

ԻՆՉ Ե ԱՌԱՐԵԼՈՒԹԻՒՆԸ

Պատ. Ուսումն. Խորհուրդը, տեղեկացած ըլլալով որ, քանի մը թաղային վարժարաններ տարեկան քննութեան պատրաստութիւններ կը տեսնեն, պաշտօն յանձնել է կրթական տեսուչին՝ ազդարարել այդ վարժարաններու վարչութեանց, որպէս զի ընկալեալ օրէնքին համակերպին, այսինքն փոխանակ այժմէն կատարելու՝ վերամուտին թուուն տարեկան քննութիւնները:

Ազէկ.— Սակայն ի՞նչ է եղեր այս փոփոխութեան առաւելութիւնը՝ զոր չբարենհաճիր բացատրել:

Ենթադրենք թէ 8—10 վարժարաններու մէջ չըջնաւարտ ըլլալիք կարգեր կան: Ասոնք վերամուտին, այսինքն Սեպտի մէջ քննութեան պիտի ենթարկուին, (ինչ որ կը տեւէ բաւական ժամանակ), փիճակացոյցները պիտի պատրաստուին, հանդէս պիտի ըլլայ Պատրիարքարանի կամ Մայր եկեղեցւոյ մէջ, ուր իրենց պիտի յանձնուին վկայականները (գուցէ հոկտեմբեր կամ նոյեմբերի սկիզբները):

Սակայն այդ աշակերտները՝ որոնք կ'ուզէին Ազգ. կամ օտար բարձրագոյն վարժարան մը մտնել տարեշրջանին սկիզբը և վկայական ի ձեռին, ի՞նչպէս պիտի օգտուին այս տարածած վկայականէն որ զիրենք 2 ամսուան շրջանէ մը կը զբոսկէ. ի՞նչ անպատեհութիւն կայ, եթէ Ուսումնական Խորհրդոյ անդամները կարգադրեն իրենց հոգալով թաղային վարժարաններու դրամուր կամ բերանացի քննութեանց և այս կերպով:

մեծ դժուարութեան մը առաջըը առնուն:

25^օ մի որ մէկուկէս երկու ամսուան վա-
քանսէ մը յետոյ՝ ուսանողք վերաքաղ մը ընելու
անհրաժեշտ պէտք պիտի ունենան: Իսկ եթէ ա-
ռարկուի թէ կրթական տեսուչին ներկայութեանը
պէտք է քննութիւնք տեղի ունենան, այդ պա-
րագային մէջ ալ ամէն դպրոցի եթէ ոչ զատ զատ,
գոնէ 8—10 տեսուչ պէտք է գտնուի՝ մէկ ամ-
սուան մէջ աւարտել կարենալու համար:

Նոյնպէս, եթէ առարկուի թէ օգերուն տա-
քութեան պատճառաւ է այս տնօրինութիւնը,
այն ատեն հարկ կ'ըլլայ կ'ամ առանց դասախօսե-
լու՝ տղաքը առնել նստիլ վարպէտ տնուի պէս
և կամ վարժարանները փակել: Անշուշտ պէտք չէ
մոռնալ որ գործը, դասախօսութեանց ընդհատումը
ի՞նչ մեծ զրկանք է:

Ուրիշ բան մըն ալ կայ.—Առաւելութիւն մը չէ՞
վաքանսէն առաջ կատարել քննութիւնները, որ-
պէս զի որ և է ճիւղի մէջ թերի գտնուող աշա-
կերտք՝ կարենան 1—2 ամսուան շրջանին մէջ
պատրաստուիլ կրկին քննութիւն մը տալով կարգ-
փոխելու:

Բայց որպէս զի օրէնքը յարգած ըլլանք,
թո՛ղ Ուսումնական Խորհուրդը չըջանաւարտից
քննութիւնը նոյն իսկ Յուլիս կամ Օգոստ ամսոյ մէջ
կատարէ՝ երկու կողմին ալ գոհացում տալու և դիւ-
րացնելու համար չըջանաւարտ աշակերտաց բըռ-
նելիք ուղղութիւնը:

ՎԱՐԺԱՊԵՏ ՄԸ

ՈՂԶՈՅՆ ԱՌ 20րդ ԴԱՐ

Ճշմարիտը՝ ամէնալ կուգայ վրաս երբ գրիչս ձեռք
կ'առնեմ գրելու համար դարձեալ մեր կրթական վիճա-
կին վրայ, դարձեալ մեր դպրոցական տղայոց մտաւորա-
կան այն վիճակին վրայ, որով առեւտրական կամ սե-
աղնաւորական, գրական կամ ուսուցչական հրապարակը
ելլել ամէն մարդու ուտելիք տպուրը չէ. բայց իրողու-
թիւնը կայ որ ակռաները բացած կը ներկայանայ՝ գործ-
նականօրէն հաստատելով թէ չորս գործողութիւն չգիտ-
ցողն ալ գրագիր կ'ըլլայ, քերականութիւն չգիտցողն ալ
գրագէտ կ'ըլլայ եւ թո՛ղ ուսում կամ գիտութիւն, այլ
մարդավարութեան ամենատարրական պայմաններուն
իսկ անտեղեակ եղողն ալ ուսուցիչ, մանկավարժ, տե-
սուչ խոշոր տիտղոսները կրնայ շալկել իւ-
րովստան կազմակերպելու համար մեր յառաջիկայ սե-
րնդեան հոգեկան եւ մտաւորական չէնքը (° °):

Բայց ասոնք մեղապարտ չեն, քանի որ իրենց բա-

րոյապէս եւ նիւթապէս զգացնել տուած չեն այն ծանր
եւ միանգամայն վեհ պաշտօնը զոր խղճամիտ կերպով
կատարելու համար հիմնական ուսմանց հետ ունենալու
են նաեւ մտքի ու ստի առողջ եւ ներդաշնակ դաս-
տիարակութիւն մը:

Բայց ինչո՞ւ կը փնտռենք այս սրայմանները, եւ մեր
ուսուցչութեան մէջ գտնուողներէն կամ գտնուելիք-
ներէն յատեր ինչո՞ւ այդ պայմանները լրացնելու հա-
մար տարիներով աշխատին, քրտինք թափեն՝ քանի որ
ասդին անաշխատ եւ շատ հեշտ կերպով կրնան ուսուց-
չական վիշապիւր ձեռք անցնել:

Եւ ի՞նչու կտոր փրթու՞մ ուսումով թաղ. վարժա-
րանէ կ'ելլեն եւ ուսուցիչ կ'ըլլան.—վասն զի կը տես-
նեն առեւտրական հրապարակի վրայ գործ գտնելու
դժուարութիւնները եւ կամ կը մտածեն թէ ուշաու-
թիւն է իրենց ընելիքը, ինչ որ խոշոր սրտեղծուն հա-
մար շատ ծանր կուգայ. եւ զիտն թէ փրենց խախու-
թիւնը ամենօրեայ յանդիմութեանց դուռ պիտի բանայ,
ինչ որ անհանդուրժելի է իրենց պէս զարգացեալ երի-
տասարդաց համար, որոնք մատենագրութիւններ վերլու-
ծած են, բանաստեղծութիւններ կլլած են եւ գիտեն
ամպերուն հետ ծափափէ՛ն ընել, լուսինն հետ նարտ խա-
ղալ, հեղակարկաչ ալեաց հետ ճէ՛մալէ՛շ ընել, հեշտօրօք
զեփիւռին միջոցաւ սիրաբանել զիցօհեաց հետ. ուստի
մի անտնաք եւ ինձ հետ խոստովանեցէ՛ք թէ այս բա-
նաստեղծներուն «սըկէ խախվէ մը ըսէ» կամ «գընա
նայէ, Պաղտատին փօթման եկե՞ր է» ըսելը ամենամեծ
եւ անքուելի ոճիւր է, քանի որ անոնց բանաստեղծա-
կան թռիչները ջլատել ըսել է, քանի որ ապագայ սուէտ-
ներ ոչնչացնել ըսել է, ուստի մենք, բխացայի մարդիկս,
հարկ է որ մեզո՛յ գոչենք եւ թոյլ տանք որ ուսուց-
չութեամբ զբաղին, գէթ հոգին հետ գործելու համար,
գէթ յազմացնելու համար զգայուն, գեղեցկագէտ եւ
գեղեցկապաշտ բանաստեղծներս: Ահա այն ատեն 20րդ
դարուն սեմէն ներս պիտի մտնենք առաջնորդութեամբ
բանաստեղծներու լէգէոնի մը որ կազմուած է երկայն
մագերով, նուրբ պեխերով, պզտիկցուած աչքերով, շո-
շորդի նայուածքով պատանիներէ, որոնցմէ անշուշտ մին
յառաջ անցնելով, կրնամ երեւակայել թէ, սա կերպով
պիտի ողջունէ նոր դարը:

«Ո՛վ քսաներորդ դար, ո՛վ 19 երկար, երկարագոյն
եւ ամենաերկար դարերէ ի վեր սպասուած երջանիկ
ժամանակ. ահա կ'ողջունեմ ի զիմաց բանաստեղծ եղ-
բայրակցացս քու վեհ գալուստդ, որ արեւու մեծածա-
ճանչ, ճաճանչամեծ եւ ճաճանչափառ երեւումէն ան-
հունապէս վեհ է. մենք գիտէինք դադը, իմացած էինք
մայիսի սոխակէն, վարդի թերթերէն եւ ամպերու խա-
ղերէն. այո՛, ո՛վ վեհափայլ եւ փայլավեհ դար (հոգ չէ
բանաստեղծութեան մէջ ասանկ դարձուածքներ կ'ըլ-
լան) մեր բանաստեղծի հոգիին հետ կը խօսին սիւգն ու
գեփիւռ, ծովն ու ծովակ, սոխն ու սոխակ, սարդն ու
վարդ (նմանաճայնութիւն կ'ըսեն ասոր) եւ ասոնք ահա
մեր զգայուն սրտին կը խօսին ամէն ինչ եւ ասոնք ահա

մեր զգայուն սրտին խօսեցան քու երեւումդ, 19րդ դարը իր քով պահեց Հիւսիս, Լամարթիմի եւ Պայրընի հոգիները. իսկ դուն՝ ո՞վ 20րդ դար, մեր հոգին պիտի ունենանա ցողացնելու համար յաջորդ դարերուն, իրր մի փառոս գրական աղջամուղջին մէջ. բայց մենք, 19րդ դարու վերջին զաւակներս, ունինք այնչափ համեստութիւն ազգայնու համար քեզի որ, մեծամեծ փառքերով չի պանծացնես զմեզ, զի գիտենք թէ ինքնին պիտի զրոյմուի մեր անունը քու ճակտիդ վրայ, անմահութիւն տալով քեզմով մեզի եւ մեզմով քեզի :

Ահա ասանկ բանաստեղծներ են, որոնք պիտի առաջնորդեն զմեզ, միամտօրէն կարծելով թէ ուղիներ ենք :
ՀԱՋԱՐ

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿ

Ինդրին մէջ՝ բաժանումը մոռցուած.— Թաղականներ՝ որոնք իրենց զաւակը օտար վարժարան կուտան.— Ուսումնական Իորիւրդին, Թէ՞ Կատրիարքարանին.— Կեդրոնականը ինչո՞ւ Իերայ երթալ կ'ուզէ.— Նորածէ ծանուցումներ.— Էն ետքը քանանան ու կնքահայրը . . . Բարսիքի մը մէջ.— Ծեծը չէ վերցուած.— Նախ Բարուստ եղիք՝ ապա ամուսնացէք, որպէս զի ձեր զաւակները գեղեցիկ ըլլան :

Մեր անցեալ շաբթուան քրոնիկին մէջ Ֆիլիթեայի խնդիրը լուծել ջանացած էինք, բայց բաժանումը ընել մոռցած ըլլալով, անդիէն ասդիէն զանգատներ սկսած են հասնիլ. Եկէի-Գաբուն կը մրմռայ թէ՛ իր վարժապետ ու վարժուհիները «Իրաւորի» գրածին պէս աղէկ ժամա. նակ չանցուցին, Սամաթիան կը պոռայ թէ մենք ոչ օղի ունէինք ոչ գինի. միւսը կուլ չըրինք կ'ըսէ, եւ այս. պէտքով մէջերին նոր խնդիր մը կը բացուի. Թէեւ մինչեւ հիմայ շատ անգամներ տեսած էինք որ փառքը, պատիւը, մեծութիւնը, շնորհակալութիւնները դժուար կը բաժնուին մարդոց մէջ, բայց պարտաւին համար չէինք կարծեր որ . . . բաժանումը դժուար ըլլար. իսկ քանի որ իրենք կը փափաքին, իրեւ անկեղծ գրող (կրող չը կարողաք), բաժանման խնդիրն ալ կ'ընենք, եւ կը վերջացենք միլիթեայի դպրոցական բանայիրին կատակերգութիւնը :

Հայհոյութիւններու սեղատարափներ, կուլներ, բառարաններու մէջ չգտնուած բառեր, բնական պատմութեան մէջ գտնուած կենդանիներու անունները սովորեցուցած են . . . աշակերտներուն, Սամաթիոյ մասը :

Գինին, օղին, գինովութիւնը, սլիսան կ'առաջնորդէր Եկէի-Գաբուն վարժարանը՝ որոնց կը նուիրենք Խօթթօրի մը գինովութիւն անուն գիրքը՝ ուրկէ Գում. Գաբուն Զորս Թաղերու աղքատախնամը 5 փարայ կը չահէր . . . երբեմն :

Ընթերցողներուն ձգելով ընել փորձը որ ամէն պա.

րագայի մէջ՝ յայտնի է թէ, բաղմապատկութեամբ կ'ըլլայ :

Շաբթիները, ճանները, եւ ինչ Բեռնները, անբարոյական շաբթիներով երգերը կը պատկանէին Մայր վարժարանին, իսկ Կէտիկ Փաշային ալ սեփականութիւնն էր այն՝ որ այս երեքէն դուրս էր եւ որ ամէնէն աւելի իր ջիղերուն զպած իրողութիւն մըն է :

* * *

Ի՞նչքան զարմանալի պիտի գտնէք երբ ըսեմ ձեզ թէ, Կէտիկ Փաշայի Թաղ. Խորհուրդի անդամներէն երկուքը իրենց զաւակները օտար վարժարաններ կը զրուկեն, եւ որոնցմէ մէկն ալ բացարձակ առաւելութիւն չահող Թաղական մըն է :

Ես տարօրինակ կը գտնեմ, որովհետեւ մեր վարժարաններու մէջ Թաղական աղաներու զաւակները մասնաւոր առանձնաշնորհումներ կը վայելեն, ասիկայ շատ աղէկ գիտեմ, որովհետեւ ժամանակաւ ես ալ Թաղականի զաւակ եղած եմ, եւ գիտեմ՝ թէ Թաղականի մը տղան բնաւ տկար չըլլար իր դասերուն մէջ. միշտ իր վարքը բարի կ'ըլլայ եւ իր դասերուն մէջ ալ ամէն ատեն քաջալաւ, յոյժ քաջալաւ է, որովհետեւ իր առած թիւերուն վրայ միշտ խաչ մը կը տեսնուի, չըսեմ տասը խաչ : Ես, ասանկ առաւելութիւններ կան, դուք ալ չէ՞ք փափաքիր որ Թաղականի զաւակ ըլլաք, այլ սակայն երբ դպրոցին մէջ 10 խաչ կ'առնէք, կեանքի դպրոցին մէջ ղէոս խաչ պիտի առնէք : Ես Թաղականի տղաքներ գիտեմ, որոնք եթէ աղքատ ըլլային, պիտի վաճառէին դպրոցէն, բայց բաղդը հասած ու իրենց հայրը Թաղական բնորած էր :

Ա՛խ սա բախտը, բայց չեղեցանք, նորէն ուղղուինք մեր ճամբուն մէջ :

Արդ, ըսինք թէ, Թաղականի տղաքներ կան որոնք օտար վարժարան կ'երթան, ինչո՞ւ սակայն այս ամէն մասնաւոր առանձնաշնորհումները ոտնակոխ ընել մասնաւոր թէ, իրաւունք չունինք խորհելու թէ, Կէտիկ Փաշայի Թաղ. Խորհուրդը ինքն իսկ իր վարժարանին վրայ հաւատք չունի, որ արժան չի տեսներ իր տղաքը հոն զրկել : Չաշխատինք շատ եւ գիմալը վար տոնենք :

Որովհետեւ այդ վարժարանին մէջ ժամանակէ մը ի վեր է սիրել, պաշտել, հոգիս, հրեշտակս, ներկայ, անցեալ, ապագայ, ուղղական, սեռական, բառերը, բայերը, հոլովները, խոնարհումները մեծ դեր մը կը խաղան, այնչափ մեծ դեր մը որ կարելի չէ եղած մինչեւ իսկ տղաքներէն ծածկել, որոնք իրենց ժամանակին մեծ մասը կ'անցնեն այդ . . . աֆէն-լաբէ-ու-լիդիներով :

Ոնչու՞ շատ այս պատճառաւ է որ յիշեալ Թաղականները իրենց զաւակները քաջեցին հանեցին վարժարանէն եւ սկսան զրկել մայրապետներուն դպրոցը : Ուրեմն իրաւունք ունինք մենք ալ խորհուրդ տալու որ ժողովուրդն ալ իր զաւակները քաջ անկէ, եւ այն տոնեն Թաղական խորհուրդին ուրիշ բան չմտար ընել, բայց եթէ գոցել դպրոցը ու բանալիները զրկել . . . մայրապետներուն :

—Կ'ուզէ՞ք գեղեցիկ զաւակներ ունենալ:

—Ո՞վ չուզեր:

—Այն ատեն պէտք է որ նախ հարստանաք եւ ապա ամուսնանաք, որպէս զի գեղեցիկ զաւակներու տէր ըլլաք, որովհետեւ ընդհանրապէս սիրուն զաւակներ ունեցողը հարստաներն են եղեր, ինչպէս կարդացինք նոր հրատարակուած գրքի մը մէջ:

Մինչեւ հիմայ կը կարծէինք որ, տղքատներուն միակ հարստութիւնը . . . սիրուն զաւակներ ունենալնին էր, չայց անանկ չէ եղեր, այս խնդրոյն վրայ պիտի խօսինք յառաջիկայ շարաթուան քրոնիկով:

17 ԴՈՒՆԻՍ

ԴՈՒՆԻՍ

Պ Ա Ր Ա Ս Ե Ր

(Վ ի պ ա կ)

(Ննիկ տղան առողջ եւ զուարճառէր անձ մըն էր, Բաւական գեղադէմ էր եւ միայն կանացի աչքերու չէ որ կը հանդիպէր աշխարհի մէջ:

Այս պատճառով անոնց հաճելի թուիլը սրբազան պարտք կը համարէր ինամուտ՝ արդու զարդեր կը կըրէր եւ իր տունը, կոկիկ եւ ճաշակաւոր, յաճախ իր գոնները կը բանար պարասէր տիկիններուն:

Օննիկ տղան չատ կը սիրէր պարը: Ինչպէս թատերոնը, պօրտան, նոյնպէս ալ զգլխիչ լաւ մը՝ սիրոյ արտաքին գործոց նախարարը կը համարէր. եւ, չարախօս բերանները կը պնդէին թէ, այս ճշմարտութիւնը հաստատելու ջանքերուն մէջ չէր թերանար:

Հարկ է աւելցնել թէ Օննիկ տղային մկրտութեան անունը շատ երկար միջոցներ չէր թողուր իր տուած երեկոյթներուն մէջ. ընդհակառակը շատ դիւրութիւններ կուտար իրեն: Յովհաննէս Մկրտիչին կեանքի ամէնէն աննշան պայքարները մեծահանգէս եւ մեծածախ կը տօնէր: Բայց եթէ դրամը կը չուէր, ի փոխարէն՝ գեղեցիկ սեռին տալու ժպիտները կուգային լեցնել իր ամուրիի հրատուջը սիրտը:

Ու եկաւ օր մը, օր միջին եւ տխուր, ուր Օննիկ տղային արկղերը նուազ չողջողուն դարձան: Իր արդու զարդը նուազ փայլուն, մազերը նուազ խնամուտ եղան, եւ վերջապէս ամբողջ էութիւնը նսեմութեան ամպի մը մէջ սկսաւ սուղիլ. եւ, ո՞վ դժբաղդութիւն, ժպիտներն ալ, այդ ամպերու ետին, ճշմարիտ աստղերու պէս տակաւ սկսան անհետանալ:

Իր երեկոյթները հասուցած էին գինքը այս խեղճ վիճակին: Երեկոյթներուն պատճառը իր անունն էր, եւ անուան ալ պատճառը համանուն սուրբը:

Օր մը, Օննիկ տղան, փիլիսոփայական խոր մտածմանց մէջ սաւառնելէ ետքը, յանկարծ ներշնչում մը գինքը զրոյց եկեղեցի երթալ, Յովհաննէս Մկրտիչին ներկայանալ եւ իր անգեցիկ անուանակցին պաշտօնա-նութիւնը խնդրել:

Հուսարարի մը հանգիստեցաւ:

—Ահա՛, ըսաւ, լուսարարը տալիս է:

Աւա՛ղ, ամէն յոյս կորած էր: Իրմէ շատ աւելի չըքաւոր կ'երեւէր այն՝ որու վրայ կեդրոնացուցած էր իր յոյսերը, հազիւ թէ ամէնէն անհրաժեշտ զգեստի ծուէնը կը ծածկէր անոր լերկ մարմինը:

Օննիկ տղան գլուխը տխրութեամբ շարժեց:

—Ահսո՛ւ, ըսաւ, ինձմէ առաջ փճացուցեր ես ունեցածդ չունեցածդ. անշուշտ ինձի պէս անուանդ բազմաթիւ տարեդարձներուն առթիւ երեկոյթներ տալով բարեկամներու:

ՕՄԻՐԷ

ՅԱՍՆ ՈՐ ԿԵՍԵՆ ՎԵՐԶԸ

Երբ կիրակնօրեայ արեգակը տարբեր չողերով կը ծնի հորիզոնին վրայ, եւ երբ եկեղեցիներէն դարձողները փռչներնին ու քրտինքներնին սրբելով ետուկուն քալելէսին պէտքը կ'զգան, երբ սովորական հիւլային հոտերը՝ որ ընդհանրապէս կիրակի օրերը մէջտեղ կ'ելլան, կ'սկսին տակաւ հրաւէր կարդալ դատարկ փորիկներու, եւ վերջապէս երբ ժամացոյցի սլաքները կէս օրը կ'աւետեն՝ ա՛լ քիւլպասդիի հոտերէն փողոցները անանցանելի կը դառնան եւ ստամոքսները կ'սկսին իրենց սովորական հիւրընկալութիւնը: Եւ որովհետեւ օրուան այդ անտանելի տաք ժամերուն եւ ոչ մէկ զբաղում կըրնայ գահացում տալ մարդուս, ուստի՝ բարձրիկ առնողը բազմոցին վրայ կը փռուի եւ կան ալ որոնք մինչեւ իսկ գուլպային հանելով գիշերուան քուն կը քաշեն:

Եւ այդ է պատճառ որ սովորաբար կիրակի ցորեկները տուններու պատուհանները ոչ ոք կ'երեւայ, բայի մէկ քանի խլիճներէ, որոնք սենեկի պարապութենէն օգուտ քաղելով, միասփիր տուն կը խաղան անձայն անշուշտ:

Ըսէ՛ սենեմ ազնիւ ընթերցող, դուն ալ այդ բարի սովորութիւնը չունի՞ս արդեօք:

Բ Ե Ր Ա Յ

Բերայի համար կրնանք ըսել թէ, պարապոյ ժամերը խաղամոլութեամբ կ'անցնին մինչեւ տասնուկէս: Եւ այդ որոշեալ ժամուն է որ կ'սկսի Թուալէթը: Հայելիները նեղ կուգան, մազերու Փռիզէները կ'սկսին շարուիլ ճակատներու վրայ, բուսուայի դիմակը կուգայ տեղաւորուիլ ղէմքերու վրայ եւ պօթերը տէքօնը կը լրացնեն:

Այրերը՝ արդէն իսկ պատրաստ դուրս կը նետուին. ծառայ, սպասուհի, կաթնատու, խոհարար, տղայ, աղջիկ երիտասարդ, չափահաս, այր, կին, ծեր ու պառաւ, մինչեւ անգամ պզտիկ շնիկներն ու փամբուլ կատուները որոնք տարբեր ուղղութիւններով չորս անկիւնները կը ցրուին: Կուտ բռնողները կառքերու մէջ բազմած, անկուտները հետիոտն, կը տարածուին հանրային պարտէզներու մէջ: Թաղապետական պարտէզը ժառանգէն տէ պօն կ'անուանի, այսինքն տատաններու պարտէզ, եւ ի-

րօք, այդ կարգի սպասուհիներու եւ պէպէսներու հոսանք մըն է որ կը թափի այդ վայրը. դուրսը երկաթէ վանդակներէն ներս դիտող խոհարարներու եւ կառսօններու շարքը կը նշմարուի որոնց բերնէն ջուրերը կը վաղէն սպիտակ գոգնոց կրող ուհիներուն համար . . . Հոս՝ այս սարսփեցնող մէջ է շիքէսը, մօտան, նուվօթէն ու մրցումը՝ միւսիւնները թուծ էլէկան եւայինները թուծ ալա շիք: Բայց արդար դիտողութիւն մը զոր չեմ խնայեր հոս ընելու, սա է թէ, կիներն ու աղջիկները ի՞նչ նպատակաւ ձախ ձեռքերնին կ'ենթարկեն ժիւրը բռնելու անշարժութեան . թող ներուի ինձ հարցնել իրենց թէ այդ քօզիսիօնին մէջ երբ հարկ ըլլայ նկար մը կամ վայր մը մատնանիչ ընել աջ ձեռքով, յառաջ գալիք պատկերը ի՞նչ բան կը յիշեցնէ տեսողաց . . . (ինքզեք՝ փորձը սենեկին մէջ առանձին կատարուի):

Ս Կ Ի Ի Տ Ա Ր

Սկիւտարցիք՝ թէեւ առիթ չունին հազարեւմէկ գեղարուածեամբ յառաջ եկած թուալէթնին ցոյց տալու, սակայն եւ այնպէս ըստ օրինի չեն մոռնար կիրակիի տանուկէսը եւ խրդ խրդի վրայ պորտերնին դուրս կը ձգեն բազմելու համար կամ տիլէ տէսթան Ձիֆթիլի կազինօսին, եւ կամ թող տէքոսի պապա Մառքօին եւ կամ տէվէ պաղըռտան Չամլըճայի գագաթը. Հոս սպասուհիները տիկիներուն հետ դուրս ելլալու իրաւունքէն զուրկ են: Երիտասարդները քօթէզանութեան մէջ Բ. րացիներուն քար կը հանեն եւ անշափ վարսկետ են, որ աչքով կը խօսին, աչքով դործ կ'ենին:

Բազմութիւնը նախ, Պէյլէրի եւ Մառքօի օլարտէզները կ'երեւի, յետոյ Ձիֆթիլիի զուլա հանչնտէներու ճիւղը կտրտուք գեղգեզանքը մօիկ ընելու կ'երթայ, ուր անկիւնը նուազող խլացուցիչ պառն պառնը հրաւէր կը կարգայ անշամնի աղաներուն, որոնք չօլուխով շօճուխով շիւ մը տիւզին բոլորտիքը կը շարունին, չմոռնալով սակայն գրպանի հարկը տիրէ մնացը որ փոքրիկ մանչիկները կէս ժամը անգամ մը կ'երթան լեցնելու պախալ խառկառուէն:

Չմոռնամ ըսելու որ հոս պառաւները տճի խահուէ, տիկիները կազէօզ, աղաները տիւզ ըրախի, եւ պրդտիկները փանգստապատառ կ'ուտեն, իսկ սիւնան ձախաճի միւսիւններուն յատուկ է որ լաւ գիտեն երեք մօտ վրոխուր կապել տալու արուեստը . . .

Գ Ա Տ Ը Գ Ի Ի Ղ

Գատրգիւղը ինչպէս գիտէք Բերայի մինիամիւռն է որ թուալէթի ու նուվօթէի մասին անկէ վար չի մնար: Մէօհիւրտարի պարտէզը, որ իրենց երես ձերմկցնող վայրն է, սնուանի է իր ֆըռանսըզ քէօսէլէսի կռավիէռովը եւ թիւյ տէօքէն մասնիքայովը: Քնանալու սովորութիւնը օդի տրամադրութենէն կախում ունի, որ սովորականէն շատ կանուխ կը նստի արտեւանանց վրայ մինչեւ որ ժառտէնին մօտեթուօն մագերուն բուսատան ի հանդէս ածէ եւ սինեալը տայ իրեններուն: Այլ քունէն ելլողը ուռած աչքերով կուգայ ծառի մը տակ հովահրիլ, միշտ նայելով

եւ սպասելով սիւնայի գաւաթին՝ որ պաղի՝ փչող հաւրաւային տաք հովէն . . .

Երիտասարդ եւ երիտասարդուհի չեն երեւիր այդ պահուն, այլ անոնք ջլջլիկներ են, որոնք մօլթը կը սիրեն եւ անոր մէջ կը սիրեն գործել . . . Փողոցներու անկիւնները սանդղիկներ կ'երեւան, որոնք անցնող խառն բերը կը դիտեն, հաւնածնուն բէշէն կապուելու համար:

Հոս սիւնան է որ կը քշուի աւելի. օդին ծերերու ըմպելի դասուած է, պղտիկները լօխում մը ծամծմելու իրաւունքն իսկ չունին . . . Գալով շիքէսին՝ Սալմաթիուրուսի եւ Չըխսալընի փափկաճաշակ օրորոգներուն կը յանձնարարեմ որ անգամ մը այցելեն այս գիւղը. դասախօսութիւնները ձրի են:

Չմոռնամ ըսելու որ Մօտայի եւ Հայտարիւշայի զբօսավայրերն ալ մահրում չեն մնար տասնուկէսի առիթէն: Անոնք որ անգղիական կուստօ կը սիրեն, Մօտա կը վազեն ընդհանրապէս, պատմաներու տեսակն ու ձեւը գնահատելու, իսկ անոնք որ կանանչէն, կարմիրէն, սեւէն ու թիրիշիէն, կ'ախորժին Հայտար Փաշայի պարտէզները կը զիմեն, ուր մատամ Չուսպուլաչին, մատմագէլ Քօսինը, եւ ուրիշ հրէուհիներ լաւ գիտեն վայելցնել ատոնք:

Վերջապէս կիրակիի ՏԱՍՆՈՒԿԷՍԻ է որ արեան շրջանը կ'արագցնէ, թուալէթին մշամ կուտայ, մեծ ծախքերու կը մատնէ ամէն գեղամէն թաղ եւ ամէն տեղ:

ՎԱՀԱՆ ՓԱՓԱՁԵԱՆ

ՀԵՏԱԳՐԻՔԻ ԾՈՂԱԿԱԹԸ

Շողալաթ հանրմ ըրդ սովորութեան տան վերնայարկի սենեկին պատշգամբը նստած՝ դնելիք Գօլմային սոխերը կը ջարդէր, եւ ամէն բան ձեռքի տակ պատրաստ ունենալու համար իւղը, բրինձը, տերեւները եւ Բէնճէլէն առաջուց բերած եւ նստած տեղը անկիւն մը զըրած էր:

Ծառէկի ագնիւ ընթերցողուհիք զարմացմամբ պիտի կարդան այս տողերու եւ պիտի բամբասեն Շողալաթը իբրեւ շէշէթի կին մը՝ խոհանոցը տան վերի յարկը պատշգամբին առէքէն փոխադրած ըլլալուն համար:

Յայտնելէ առաջ թէ ի՞նչ պատճառաւ Շողալաթ հանրմ իր Գօլման սենեկին մէջ պատուհանին առջին նստած կը դնէր, կը հարցնենք թէ, տեսած են Ապալթա-Բուլէսիի եւ կամ Սպարապետի Դրան աշտաբակին պահնորդները, որոնք դիտակով իրենց չորս կողմը շարունակ եւ ուշադրութեամբ կը դիտեն որպէս զի տեղ մը հրդեհ պատահելուն պէս՝ ժողովուրդին խմացնէ: Շողալաթ հանրմն ալ այսպէս իբրեւ աշտաբակի գէտ, իր տունէն եօթը թաղ անդին տուներու մէջ անցածին ու դարձածին, դրացիներու ամէն ըրածին ու թողածին, փողոցէն անցնող դարձող մարդոց գործին, եւ մինչեւ իսկ տան եւ փողոցի շուներուն կերածին ու խմածին ուշադիր հետեւելով, հետաքրքիր ըլլալն իրեն բան գործ

ըրած ըլլալուն, չէր կրնար վայրկեան մը անգամ իր դիտարանէն հեռանալ եւ այս պատճառաւ հարկադրուած էր ամէն բան հոն ընել, վախճանալով որ պզտիկ բան մը իր ուշադրութեան կը վրիպի եւ ետքը մանրամասնութիւնները անոր ասոր պատմելու դիւրութիւնը չի կրնար ունենալ: Չմոռնանք ըսել թէ Շողակաթ, հանրաժողովայն տեն պատուհանին առջեւէն անդին կ'երթար եւ տան վերաբերեալ գործերով կ'զբաղէր իբրեւ տան տիկին, երբ ժամացոյցը կէս դիւր հնչէր եւ մոմերը մարումէին:

Գաղափար մը տալու համար Ծողակաթ ընթերցողաց Շողակաթ հանրամի հետաքրքրութեան նկատմամբ, յառաջ կը բերենք անոր մէկ երկու տեսակցութիւնը իր դրացիներուն եւ սրբոր նըզոր հետ:

— Բարի լոյս, Տիկին Հոռոփիկ:

— Աստուծոյ բարին, Տիկին Շողակաթ:

— Ճաննո՞ւմ, Տիկին Հոռոփիկ, աս առտու տղադ ինչո՞ւ համար ուշ գնաց, ձեռքն ալ կարծեմ չունի՞ս: Կէս բան մը կար, պարա՞պ էր չանթան, թէ չէ՞ մէջը բան կար: Եթէ պարապ չէր, ճաննո՞ւմ, Հոռոփիկ հանրո՞ւմ, ոտքդ պազնեմ, մէջինը ինչ էր նէ՞ ըսէ՞, եթէ պարապ էր, մէջը ինչ դնելու համար չանթան հետը շուկայ տա՞րաւ:

Տիկին Հոռոփիկ միամտօրէն Տիկին Շողակաթի հետաքրքրութիւնը լիովին կը գոհացնէ եւ «Ինչ օգուտ, եկեր պատեր, ճարն է հատեր» ըսելով քովէն կը հեռանայ:

Դարձեալ:

— Բարի իրիկուն, օրիորդ Նեվրիկ:

— Բարի իրիկուն, Տիկին Շողակաթ:

— Երէկ առտու եղբայրդ՝ հաճի Աբիկը մէկու մը հետ կառքով մեր առջեւէն անցաւ, ո՞ր կ'երթային կոր, քովի մարդը ո՞վ էր:

— Եղբայրս, Տիկին, ութ օրէ ի վեր հայրիկիս հետ գործի մը համար տեղ մը գացած է՝ միւս եղբայրս՝ Դասպարիկն ալ հիւանդ է, շուկայ չերթար կոր, տունն է:

— Շա՛տ սխալ, օրիորդ Նեվրիկ, ես ձեր եղբայրը՝ Աբիկը չեմ ճանչեր, տէ՛ր ողորմեա՛ւ ըսէ՛, աղջիկս, ո՞ր կ'երթային կոր, քովինը ո՞վ էր, խանութի ընկե՛րն էր, երկուքնին քիթ քիթի տուած բան մը կը խօսէին, աճա՞պ ինչ կը խօսէին, աճա՞պ եղբորդ նշանածին եղբայրն էր, պէսպէս ինչ եւ իցէ կը հասկնանք ես . . . Դասպարիկը հիւանդ է ըսիր:

— Այո, տիկին, հարբուխ եղեր է:

— Ինչո՞ւ հարբուխ եղեր է, պէ՞տք է ինքզինքը մեղացած է, կը փռնգտա՞յ կոր, կը հազա՞յ կոր, Վիճակին օրը ընկերներով ո՞ր գնաց պատելու, գիշերը տուն եկա՞ւ, մօրաքրոջը հետ չունի՞ս սրղողածի պէս բան մըն էր, պարբէցա՞ւ, աճա՞ ինչո՞ւ սրղողեցաւ. ո՞ր առտուն էր, միտքս չի գար կոր, քեզի՞ք պէ՞տք է մեծ թուղթ մը շէքէք խրկեց, քանի՞ օրս շէքէք էր ան, անո՞ւ պլտի եփեք, գալիք փռե՛ք ունիք, մօրաքրոջը պլտի գայ, հօրաքրոջը ամուսինը աս Զատիկն ձեզի շորհաւորի եկաւ նէ՛ ձեռքը ճերմակ թուղթի մէջ պլած բան մը կար, քիչ էր ան:

Օրիորդ Նեվրիկ, այս անհատնում հարցմանց ամէնուն կարճ պատասխան մը կուտայ ի մեծ ցաւ տիկին Շողակաթի սրտին:

— Չիտեմ, տիկին, պարապ տեղը ինքզինքդ մի՛ յոգնեցներ, բան մըն ալ չիցանում եւ կը հեռանայ քովէն միտքը դնելով որ այնուհետեւ տուած բարեւն ալ չառնէ:

Ուրիշ տեսակցութիւն մը:

— Դասա՛պ. գասա՛պ. . . թը՛ք, թը՛ք, թը՛ք (մատնեղովը պատուհանին ապակիին զարնելով):

— Նէ՞ տիռ, տուտու, պէնի՞ մի չաղըրըյօրսուն:

— Հէ՛, հէ՛, տո՛ւր պիր բարչա:

Տիկին Շողակաթ վար կ'իջնէ դուռը կը բանայ:

— Կէլ իչէրի, պիր սանտալեա կ'թրէյիմ տէ օթուր եօրկունըդ ալ:

— Ա՛ մօռէ, տուտու, պէնիմ օթուրածաք վաղթի՛մ մի վառ, նէ՞ տիռ. նէ՞ սէօյէյէճէքսին:

— Ճաննո՞ւմ, գասապ, օ կ'թի քիմին էվինէ կէօթիւրիյօրսուն:

— Չէլէպի Տիմիթրաքինին էվինէ կէօթիւրիյօրսուն, նէ՞ վառ քի:

— Շու քէօյէտէքի սառը պօյալը պէօյիւք էվէ՞ մի:

— Հէ՛, օռայա կէօթիւրիյօրսուն:

— Ճաննո՞ւմ, գասապ, քա՞ն օքքա էթ տիր, դըվըրճըք մը տըր, դէմպիլին իչինտէքի զավգավթլար շէլէպիլին տիր, քա՞ն թանէ էնիինառ ալար, քասաք քա՞ն օքքա տըր, սէմիդօթու տա ալար՞ մը, եօգսա՛ ալաճաք մը. հա՞նկը զավգավթճըտան ախդուլթա էտէր էթի վէրէսիէ՞ ալըր, հաֆթատա քա՞ն տէֆա էվինէ էթ եօլլար. Կէլէն ճուսաա էրթէսի կիւնի սաաթ իքի չէրեք կէլէրէք պիր տիգի պալըք կէօթիւրիյօրսուն, տօղրու սէօյէ օ պալըք սաաթճընն էվինէ կէօթիւրմէտին մի Ա՛ մա՛ն, օնլարտա նէ՛ գատար պալըք եէրլէր, ֆուգարա տըրլար, նէ՞ տիրէր . . . Տիւն կէճէ սաաթ պիր պուլլը պէլ կէլէրէք շու քարչըքի էվէ պէյաղ թօրպա իլէ պիր շէյ կէթիւրտին, նէ՞ իտի օ . . .

— Ա՛ մօռէ, տուտու, պո՞ւ նէ գատառ լաֆ, սէնին իչին կիւնիւն եօ՞ք մը, չը՞ք եօգառը, էվին հըզմէթինէ պադ, պրա՞ք եագամը, պրա՞ք շու, դէմպիլին իքինի գօյ վէր, իչիմէ կիտէյիմ եւ մաավաճառը ուժով մը կը քաշէ Շողակաթի ձեռքէն զաւթիւղին շուանը եւ շալկելով դուռնէն դուրս կը նետուի քթին տակին միմալով. — ա՛ մօռէ, պու նէ՞ պիչիմ պէրպաթ գարը . . .

Ուրիշ տեսակցութիւն մըն ալ:

— Եօրգ, Դէօրգ, թը՛ք, թը՛ք, թը՛ք (պատուհանին ապակիին զարնելով):

— Ինչ է, Շողակաթ տուտու:

— Եկուր վեր, մանչս, քեզի բան մը պիտի բսնմ:

— Չէ՛, չեմ կրնար գալ, դպրոց կ'երթամ կոր, ուշ կը մնամ, միւսիւս ինծի կը պատմէ:

— Դուն վեր եկուր աղուր մանչս, ես միւսիւսիդ կ'ըսեմ, եկուր վեր, տահա դպրոցին սաաթ մը վախիթ կայ, եկուր կ'ըսեմ կոր, քեզի չէքէր պլտի տամ. (դուռը կը բանայ):

—Ո՛ւր է չէքէրը տուր որ երթամ:

—Հէլէ քիչ մը վեր եկուր, աղուոր մանչս:

Տղան վեր կ'ելնէ շաքարին սիրոյն համար, որուն գորդը Շողակաթ հանրմ բռն մը շաքար կը լեցնէ:

—Աղուոր մանչս, աս գիշեր հայրիկիդ հետ ձեր տունը եկող միսաֆիրը ո՞վ էր:

—Կայնէ նայիմ . . . անունը մոռցայ . . . օ՛ֆ, չիյտեմ անունը միտքս չի գար կոր:

—Խըսըմնի՞ք է:

—Խըսըմնիս է ես . . . Խնծի անանկ կը սիրէ քի, չանթաս ալ անոր ըրած հետիյէն է:

—Քեզի ո՞վ չսիրեր, աղուոր մանչս, նայէ քեզի շատ սիրելու շատ մը չէքէր տուի, տահա կ'ուզե՞ս:

—Ձէ՛, չեմ ուզեր դպրոց պիտի երթամ, ատիէօ:

—Աղուոր մանչս, հարսնիքնիդ ե՞րբ է:

—Քոյրի՞ս հարսնիքը . . . առջի սլասիին է, Ի՞նչ կայ քի:

—Հայրիկդ՝ մայրիկիդ նոր ֆիստան չինե՞ց. քոյրիկիդ ճիհէզները ո՞ր մօտիսթրան կարեց. քոյրիկդ քեզի սիրող մարդուն հետ Ատա պտտելու գնաց նէ՛ քեզի ալ հետ տարա՞ւ, մանչս. հոն փորեքնիդ անօթեցաւ նէ՛ Ի՞նչ կերաք. մինչեւ իրիկուն պտրտեցա՞ք. քոյրիկդ ճամբան, քեզի սիրող մարդուն խօթուխը մտա՞ծ կը քալէր. իրարու հետ Ի՞նչ խօսեցան. վարօրին մէջ լիմօնաթան ֆիստանին վրայ թափեր է, լէքէ եղա՞ւ. քեզի սիրող մարդը քոյրիկիդ բան է ըսեր լիմօնաթան թափելուն համար, քոյրիկդ ալ լացեր է հա՞ . . . Հայրիկդ քեզի սիրող մարդուն հետ իրիկունները ո՞ր կաղինօն կ'երթայ. հայրիկդ՝ Ատայէն եկած իրիկուննիդ գինո՞վ էր, սաաթը չորսը հինգ անցած էր. տուն եկաք նէ, հայրիկդ ուշ մնալու համար կու՞լ պիտի հանէ եղեր, մայրիկդ թող չէ տուեր, հա՞ մանչս. ան գիշերը Ի՞նչ կերաք, գինի խմեր էք, ճերմակ էր գինին թէ սեւ, ան քեզի շատ սիրող մարդը ո՞ր օտան պառկեցուցիք. էրթէսի առտուն սիւտլիւ խահվէն քոյրիկդ հրամցուց ան մարդուն:

—Օ՛ օ՛ օ՛ ֆ՛ ֆ՛, ան ինչ խըտար լախըրտը է օ՛ֆ, օ՛ֆ, իչտէ ես կ'երթամ կոր, Շողակաթ տուտու, միւսիւս առօր ինծի յանցաւոր պիտի ընէ ուշ մնալու համար, զբօսանքէ պիտի զրկէ. ես իրիկունը կուզամ չգիտցածներս քեզի սորվեցնելու կ'ըսէ ուշլիմ տղան, եւ դուրս կը նետուի շաքարները գրպանած եւ մրմռալով քթին տակէն «կէջմէ նասիպինտէն»:

Գէորգ սաստիկ զայրացած էր Շողակաթ տուտուն, որ պատճառ եղած էր իրեն ուշ մնալուն եւ ասոր համար ճաչէ եւ զբօսանքէ զրկուելուն. ուստի երեկոյին դպրոցի ընկերներէն չորս հինգ տղայ հետ առած շունչը շիտակ Շողակաթի տան առջին կ'անէ եւ կը հրամայէ ընկերներուն լիմօնի կեղեւներու տարափ մը իջեցնել Շողակաթ խաթունի նստած սենեկին պատուհաններուն վրայ. (հրամանը ճշդիւ կը դործադրուի):

Շողակաթ հանրմ վերէն .

—Ծօ Գէորգ, ամօթ է, տղաս:

Տղոց գուարթ խուսթը՝ վարէն:

—Կո՛ւ կո՛ւք:

—Գէորգ զաւակս, մի ըներ ամօթ է, հայրիկիդ խապար կուտամ, միւսիւդ կ'ըսեմ:

—Կո՛ւ կո՛ւք (տարափը կը վերսկսի առջինէն աւելի սաստկութեամբ):

—Հայտէ ծօ, շափսըն շուներ: Գէորգ, զաւակս, դուն անոնց ույմիշ մըլլար, անոնք անառակ են:

—Կո՛ւ կո՛ւք, (դարձեալ տարափ):

—Ամօթ է, եամրում, ձեզի չէքէր տամ տէ տուներ. նիդ դացէք:

—Շէքէր, հէ՛ . . . անոր ասոր տղուն չէքէր տալով բերնէն խօսք խաբիշ ընող Շողակաթ, ա՛րշ, տղաք:

Լիմօնի կեղեւները այս անգամ այն սաստիկ անուշ գին կը զարնուին որ չորս ապակի շառաշմամբ խորտակուելով՝ կտորները Շողակաթի գլխուն վրայ կը մաղուին. որ ճարահատեալ, բիր ի ձեռին փողոյին դուռը բանալով կ'ուզէ դուրս ելնել յարձակողները վանելու համար. սակայն մեծ կ'ըլլայ զարմանքը խեղճ Շողակաթին, երբ կը տեսնէ դրան չբացուիլը. պզտիկ խուսթը յարձակելէ առաջ դուռը դուրսէն չուանով պինդ մը կ'ապած էր:

Դ. ֆ.

ԺԱՄՈՒՆ ԹԱՊԱՆԵՐԸ

Մարտիրոս աղան տիպոգրաֆիան գործի մը պատճառաւ առաւօտուն կանուխ ելած կը պատրաստուէր մեկնիլ տունէն:

Կիչը.—Քուզում Մարտիրոս աղա ինծի քանի մը փարա տուր սըկէ:

—Ի՞նչ պիտի ընես . . .

—Տէր ողորմեա՛, աս ալ մօտա՞ հանեցիր, քանի փարա ուզեմ նէ սէպէսը, հիսապը կը հարցնես, իչտէ ժամ պիտի երթամ, թապախը ձգելու փարայ պէտք չըլլա՞ր:

—Քսաննոց մը հերի՞ք է:

—Քսաննոցը Ի՞նչիս կ'օղտէ . . .

—Քառսուննո՞ց մը . . .

—Հիչ չի տաս տահա աղէկ է:

—Վաթսուննո՞ց մը . . .

—(Բարկանալով) ամա՛ն քուզում Մարտիրոս աղա օյունճախի՞ ելեր ես ինծի հետ:

—Առ սա երկու քնոցը, սապահլայըն սիֆտահը էթտիք, իշիմիդ ըրաստ տըր . . .

—Ճանըմ այն երկու քնոցը ո՞ր մէկին տամ, տուգի. նաներով պտտող թապախներուն մի, եաղլեցնող կնկան մի, պատարագուր տէրտէրին ժամուց մի, չօճուխին սիմիթին մի, ո՞ր մէկին, ըսէ՛ նայիմ, չօք չէ՞յ . . .

—Ձըսես քի տասը դրշ. տուր, մէյմըն ալ ելեր ես. քի, սըկէ քանի մը փարա տուր տէի:

—է՛յ հապա, քիչէն շատ հասկցիր, հիչ չէ նէ հինգնոց մը տուր:

—Այօղուլ, ես ալ ժամ կ'երթամ ամա քսան եր-

տուն փարայով կ'ազատիմ:

Ինչէ՞ն. ան սիւրիւշով թտալիսները վերի ծարէն բորեւելու ըլլան նէ ի՞նչ կ'ընեն:

— Ես ալ ժամուն վարի ծարէն դուրս կ'ելլեմ:

Կիւն.— Ես սնանկ բան չեմ կրնար ընել. սըկէ տուն հիչ չենէ հինգնոց մը օլտուն տուր ըսի. գործերս լմնցնեմ տէ պատարագին հասնիմ: (Մարտիրոս աղային միամտութիւնը բռնելով):

Պէ՛, մարդ Աստուծոյ, ի՞նչ թօհաֆ կ'նիկ ես տուն, մէկ ուղածդ մէկալին ուշմիշ չըլլար կոր: Հասկցայ, տահա քունդ կ'օխդ է՝ քսաննոց մը տուի չի հաւնեցար, քառասուննոց տուի չի հաւնեցար, հիմայ ալ ելեր հինգնոց մը կ'ուղես. ես հինգ փարանոցը ուրկէ գտնամ:

Այս ըսելով դուռը բանալը եւ գոցելը մէկ կ'ընէ եւ առանց կնկանը խօսքին ականջ կ'ախելու: Կ'առնէ կը քալէ:

Իսկ կինը Մարտիրոս աղային այս տիւապառային վերայ կատարելով մինչեւ իրիկուն ոչ հաց կ'ուտէ եւ ոչ ջուր կը խմէ, փոթորկալից ամսերը մտքին մէջ դիզելով կ'սպասէ ամուսնոյն շուկայէն վերադարձին:

Վ Ե Ր Ա Դ Ա Ր Զ

Սյրբ.— Ջաթ . . . Ջաթ: (Բացող չգայ)

— Ջաթ . . . Ջաթ: (Չայն չգայ):

Ջաթ . . . Ջաթ . . . Ջաթ:

(Կինը պատկառելի դէմքը խարըշ մը կ'ախած կ'երթայ դուռը բանալու):

Սյրբ.— Բարի իրիկուն: (Պատասխան չկայ):

Մարտիրոս աղան աչքին ծայրովը կինը կը դիտէ եւ գուշակելով մօտալուտ փոթորիկի մը սպառնալիքը, առանց յայտնի ընելու գիշերնոցը կը հագնի եւ պահ մը հանգիստ առնելէ վերջը, խօսակցութիւն մը բանալով, կը ջանայ կուռն առաջը առնել:

Սյրբ.— Պէ՛, ամմատա տաք կար ասօր, տէրէճէն շուքին մէջ 30 է եղեր, խօշ վաղը խաղէթաներն ալ կը գրեն ես', առանկ երթայ նէ հիւանդութիւն մը սիտի գայ կ'ընեն կոր:

Կիւն.— (Մէկուսի) կար տէ վերնայի:

Սյրբ.— Հէ՛մ տուրսերն ալ հիւանդութիւն կայ կ'ընեն կոր. խառանթիւնները շատ տիխաթ կ'ընեն կոր եղեր, անանկ քի հալայէն կացող խաղերը պիլէ դիւղ-սիւլէմիշ կ'ընեն կոր. հիւանդութեան անունն ալ ըսին ամա մոռցայ, շանբախդ մի, ժանտախտ մի, եանի եու-մուրճախին հայերէնը:

Կիւն.— (Մէկուսի) բերանը երթաս. սըւոր նայէ, կայներ ինծի խուրտ մասալի կը կարդայ կոր:

Սյրբ.— Շիտակը աս հաւանքերուն սանկ մէկ երկու ամսուան համար մարդ գեղ մը երթայ նէ գէշ չըլլար, նայիմ, տեղէ մը 500 դրշ առնելիք ունիմ աս օրերս բրցնելու ըլլամ նէ, հայտէ պիտի ըսեմ, չիտակ սօլուխս Մալ-թէփէ պիտի տանեմ օլուխ չօճուխով:

Կիւն.— (Մէկուսի) սօլուխդ կտրի . . .

Սյրբ.— Սթաիելով հէ՞. սօլուխամա մի ըրի ըսիր, էյ աֆէրիմ, կնիկ, ես ալ առտուն չիտակը պիտի ըսէի:

քեզի, ամա մոռցայ. հէ՛մ ալ աս հաւանքերուն սանքի շարաթը մէկ երկու անգամ ընես նէ գէշ չըլլար:

Կիւն.— (Ալ համբերութիւնը հատած) ան չէ ամա դիմացինդ չօճուխի տեղ ես տրեր տէ, քիթին կը խըն-տա՞ս կոր . . .

Սյրբ.— (Պաղ արեամբ) փառք Աստուծոյ նոր տեսած քիթս չէ ես՝ երեսուն տարուան տեսած քիթս է. ինչո՞ւ խնդամ. չէ՛, այս գիշեր փոխեր, պաշխա քիթ մը տրեր ես նէ, անիկայ չիյտեմ, հէ՛մ ես քեզի ի՞նչ ըսի քի, անանկ ալ Ֆիլէնմիշ եղար. քեզի օրդալընէն հաւատիս տուի Մալ-թէփէ տարի. չինած սօլուխամայիդ համար աֆէրիմ ըսի, ասոնք քիթիդ խնտա՞լ է. մե՞ղք ինծի քի, կայներեմ տէ սիրտ փոր կը հատցնեմ, թէ՛վէքէլի չեն ըսեր քի, կնիկ խըմին նամքէօր է:

(Կինը առիթէն օգուտ քաղելով):

Որի՞ նամքէօր կ'ըսես կոր, ինծի՞ ես ատ լախըրտըն, առտուընէ մինչեւ իրիկուն աշխատէ, կերակուր եփէ, չամաշիւր ըրէ, կար կարէ, տախտակ սրէ, օտաները աւէ, հօրէն ջուր քաշէ, ե՛լ, ինջի՛ր, տուռ բաց, տուռ գոցէ-չօճուխին մազերը սանտրէ, թէ՛փսին շտկէ, եկող դացողին ճուղապ տուր, հոգիդ բերանդ բեր, թե՛լ դերձան եղիր տէ. մէյ մըն ալ նամքէօր լսէ. հէ՛մ ինծի նայէ չիտակը . . .

Սյրբ.— (Ընդմիջելով) կայնէ, մարդ Աստուծոյ, կայնէ, սօլուխ առ քիչ մը աս ինչ անիծեալ խօսք էր ըրի տէ չէնեհէիտ մաքընային իսլիմ տուի:

Կիւն.— Ինծի նամքէօր հէ՛. . . հիմայ ինչ խըտար ծան ունիմ նէ եանկըն վար կը պոռամ, ասլը իմ սիրտս առտուընէ պերի, լեցունի է, պարսկելիք տեղ կը փըն-տըռեմ կոր:

Սյրբ.— Տէր Աստուած ինչ փորձանքի հանդիսեցայ, ուսկից ալ այդ բառը միտքս եկաւ:

Կիւն.— Ինծի նամքէօր ըսել հէ:

Սյրբ.— Վաղ անցայ պէ՛, ես չէի ըսողը:

Կիւն.— Հիչ միտքէս պիտի չելլէ նամքէօր հէ՛:

Սյրբ.— Բիւշման եղայ ըսելուս:

Կիւն.— Ես աս տարիքս եկեր եմ. նէ հօրմէս նէ մօր-մէս . . .

Սյրբ.— Բիւշման եղայ ըսինք ես՝:

Կիւն.— Ծանր խօսք մը լսած չէի . . .

Սյրբ.— Բիւշման եղայ . . .

Կիւն.— Հէ՛մ տէ ճէսլս փարայով լեցունի էր. հիմայ ժամու փարային տէ՛մ կը տողամ կոր, կիտես քի քէֆիս պիտի խարճէի:

Սյրբ.— Բիւշման եղայ . . .

Կէնէ՞ մի ժամ մէսէլէսինէ կէլտիք:

Կիւն.— Թէ՛վէքէլի չէ քի գործերնիդ ըրաստ չերթար. չախընթը ըլլայ նէ 10-15 դրշ. կը նստիք կը խար-ճէք, չէք նայիր. ժամու փարայ, պատմա ֆիստանի, սանկ աժան շաղղալի մը փարա ուղեցիր մի, հազարու-մէկ մասալը մէկ փարայի կը կարդաք, լախըրտները ու-զածնուդ պէս կը հասկնաք . . .

Սյրբ.— Առ, պէ՛ կնիկ, աս հինգնոցդ առ տէ ծանդ կտրէ:

Կէնք.—Ճանըմ Մարտիրոս աղա, անքի Հինգնոցը պիտի տայիրնէ, մեղքը չէ՞ քի ատարար սիրտ փոր կը հատցընես, հիմայ խապահաթը ո՞րինն է, սա փարան առտուն տայիրնէ չէ՞ր ըլլար։ Կէմ ժամիկս կ'երթայի, Կէմ աս խըտար խըրոյանմիչ չէիր ըլլար։

Այս տեսակ վէճեր ընդհանրապէս կը պատահին կարգ մը տուններու մէջ, արդ եթէ Թաղական աղաները չեն ուզեր ընտանեկան այս տեսակ վէճերու տեղի տալ, թապախներուն թիւը գոնէ քիչ մը պակսեցնելու են։

ԴԻՏԱԿ

ԽԵՆԹՈՒԹՅՈՒՆ Ե

Ուրիշի մը հագուստները հագնելով 5 ոսկիի շինել տուի ըսելը (ականջը խօսի Ե . . ին)։

—Քննադատական պարզ յօդուածի մը, պատասխանելու համար 2 ամիս աշխատելը։

—Մտողքի հանգստութեան համար, կինը անգթօրէն աշխատցնելը։

—Զաւակի մը ամբողջ գոյքը չափ ընել եւ վեճէ չեն վէճէ ըրիր ըսելը։

—Հօր մը նիւթականին օգնող զաւակի մը համար, «մասրաֆ չընէր» ըսելը։

—Յօդուած մը ուրիշի գրել տալով, անդին ասդին «ես գրեցի» ըսելով պարծենալը։

—Սեւին ճերմակ, լուսին խաւար ըսելը։

—Դասատուի յօդուածի մը կարեւորութիւն տալով գրիչը ձեռք առնելը։

—Դրպանը 5 զրչ ունենալով պէտքահանէն նստիլ Բէժնէն վրայ ճառելը։

—Լեցուն—տօլղուն ըսել կ'ուզեմ—գանկի մը դատարկ ըսելը . . .

—Ասոր անոր, աղտոտ աղտոտ բանբասանքին կուտ մը տալը։

—Եկեղեցականութեան բնաւ կոչում չունենալով, վարդապետ ըլլալու հետամուտ եղող եւ քիչ վերջը կըծիլը գնողէ մը մեծ մեծ բաներ սպասելը։

***

Կ Ը Յ ՈՒ Ս Ա՞Ք Թ Է

Կը յուսա՞ք թէ ամէն ֆէֆի տակ, չէ՞ քի մարդ գտնուի։

Կը յուսա՞ք թէ ամէն բանի խառնուողները, բանէ գործէ հասկնան։

Կը յուսա՞ք թէ իրենք զիրենք լուսաւորեալ կարծողները, բուն լոյսին քով յարգ ունենան։

Կը յուսա՞ք թէ երկու հատ գիրք կարդալով, թերթի մըն ալ բաժանորդ գրուելով, սիրամարգի պէս քալելով, ասոր անոր բարեւ չտալով, ուսումնական համարուի, մարդ։

Կը յուսա՞ք թէ ամէն չղթայ իր ծայրը ժամացոյց մը ունենայ։

Կը յուսա՞ք թէ ամէն Ծաղիկ կարգացող, անպատճառ դրամ վճարած ըլլայ։

Կը յուսա՞ք թէ բանը գործը ձգող, թաղային վարժարաններու խառնուիլ ուզող, երիտասարդներուն մէջ հոգալաններ չգտնուին։

Կը յուսա՞ք թէ իրենց պէշն վեր գործերու մէջ մտնող թեթեւադիմներ չգտնուին։

Կը յուսա՞ք թէ եկեղեցի չգացող անկուտիները քահանաները պատրուակ չունեն։

Կը յուսա՞ք թէ ամէն շէ պատողին գրպանները ծակ չըլլան։

Կը յուսա՞ք թէ ուսուցիչներն ալ առտու իրիկուն Բագոսի երկրպագութիւն չ'ընեն։

Կը յուսա՞ք թէ միեւնոյն Է.Ն.Ֆէ եղողները մէկգմէկ սիրեն։

Կը յուսա՞ք թէ զարգացեալ կարծուածներու մէջ ճշմարիտ ուսեալներ ալ գտնուին։

ԹԻՒԹԱՒ

Ա Պ ՈՒՐ ՈՒՏԵԼ Ե

Մեր երկսեռ Ժեմ-Ժաններուն՝ կարգէ կանոնէ դուրս ընթացքը ծածկելու համար, «Չղային տկարութիւն ունի» ըսելը, ապուր ուտել է։

Ենէ Ենէ Բէմ-Բէմներուն «բարեալաշտու թիւնը, եկեղեցասիրութիւնը, Կառնիւն տէր մարդու գործ չէ» աւարկելը, ապուր ուտել է։

Սէկ գաւաթ Պօմօնի Հինգ հոգի խմելով «Զիֆթ լիկ գօցինք եւ գարեջուր խմեցինք» ըսելը, ապուր ուտել է։

Երեսուննոց բաքէթը, բըռիմիէն քալիթէ ծխախոտի տուփին մէջ պարպելով հաւկթարարոյ պարոնի մը հաւ սոր վարժուած ըլլալուս, վար տեսակէն չեմ կրնար գործածել» ըսելը, ապուր ուտել է։

Թերթերու մէջ իր մեծապատուութեան դէմ յօդուած մը հրատարակուած ըլլալուն համար «ճանը՛մ ատալ թե՛րթ է» ըսելը, ապուր ուտել է։

Երկու բառ Փրանսերէն խօսելու համար, ազգին գաւակները Ազգային վարժարաններէն հանելով, Փռէններուն եւ սէօռներուն տալը, ապուր ուտել է։

Քննադատի հովեր առնող յօդուածագիրներուն, երիտասարդութեան տէրտէրվարի ծթած յորդորներ կարգայր, ապուր ուտել է։

«ԾԱՂԻԿ»Ի ՊԵՏԱՍԻՍՆԵՐԸ

ՀԵՏԿԱՅ. Հալեալ.—Ձեր դրութիւնները կը հրատարակուին եթէ ստորագրէք զանոնք ինչպէս որ ասկէ առաջ յայտարարած ենք, բուն ստորագրութիւն չունեցող յօդուածները չպիտի հրատարակուին։

Ա. Պ. Մոքրիգիւղ.—Դպրաց դասու անվայել արարքի մասին ձեր զրկած գրութիւնը յառաջիկայ չարթուան «Ծաղիկ»ի մէջ պիտի հրատարակուի տեղւոյ անձկութեան պատճառաւ։

«ԾԱՂԻԿ»-Ի ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԸ

ԱՏԱՐԻԱՐԸ, Յունիս 17.—«Ծաղիկ»-ի հոգաբարձու զեմբախը, զուգադեղին հաւկիթը թապախին մէջ եփուած է, Ծաղիկի կողմէ խոստացուած սուլու իլիֆօնին կ'սպասուի:

ՍՊԻԻՏԱՐ, 17 Յունիս.—Ինտոնիէի դպրոցին հոգաբարձու թիւնը, օգափոխութեան անուշ եղանակը չփախցնելու եւ գործերը երեսի վրայ չձգելու համար, վերջին նիստին մէջ որոշած է նոյնօրինակ գործերու մէջ հմուտ վարժ եւ շիք միւսին Ք. ին յանձնել: Կ'իմանանք թէ այդ մենտորը իբր արդիւնք իր բազմաշխատ յոգնութեան դպրոցին որմերը ծակելով երկու դռնակ բացած է ի դիւրութիւն երկուս վարժապետաց երթեւեկութեան: Գաւէրժ կեցցէ լեռն այն վանք, որ կոչի Քէշիշ:

ՏՈՒՆԱՐԸ, 11 Յունիս.—Փոխտեսուէր մտածելով որ Ս. Պատրիարք Հայրը թերեւս աշակերտաց ցերեկեայ ճաշին հակառակ է՝ տղայոց սիմիլներն ու ջըլընները ետ զրկեց:

ՆԱՅ, 11 Յունիս.—Ս. Պատրիարք Հայրը քննելով փոքր տղայոց վիճակը, փոխտեսուէրն աշակերտներէն աւելի յառաջագոյն դասած է՝ զանոնք, ասոր վրայ փոխտեսուէրը բարկութենէն այնչափ ահաւանդու սխմար է որ անոնցմէ երեքը խախտու եւ:

Ա Ջ Գ Ա Յ Ի Ն

Ս. Պատրիարք Հայրը Յունիս 11 ուրբաթ օր Բերայի վարժարանները այցելեց: Էստեան վարժարանէն մինչեւ Տօլապտէրէի աղքատիկ ծաղկոյր մեծ ոգեւորութիւն մը ցայց տուին Ս. Այցելուին պատշաճ ընդունելութիւն մը կատարելու համար. ծաղկներով զարդարուեցան, աշակերտաց կիրակնօրեայ զգեստ հագցուեցան, երգեր երգուեցան, ճաւեր խօսուեցան, ի մի բան եղան ինչ որ հարկ էր նոյն վարժարանները իրենց իսկական վիճակէն հանելու եւ բարեկարգ, կանոնաւոր, մաքուր ցուցնելու համար: Ասոնք աղէկ, բայց հարցում մը կայ որ ինքզինքնիս չենք կրնար զսպել ուղղելէ այսինքն, ինչ օգուտ ունի այս տեսակ պայմանագրական այցելութիւն մը եւ ն. Սրբազնութիւնը կրցա՞ւ ճշգրիտ գաղափար մը կազմել նոյն վարժարանաց կրթական, ուսումնական վիճակին՝ պաշտօնէից կարողութեան եւ պաշտօնավարութեան որակին վրայ. կը ցաւնք որ մեր ամէն լաւատեսութեամբը ստիպուած ենք «ոչ» պատասխանել եւ հետեւաբար ն. Սրբազնութեան այցելութիւնն ալ անօգուտ նկատել:

Փափաքելի էր որ Ս. Պատրիարք Հայրը ազգային հաստատութիւնները այցելէր միշտ անակնկալ կերպով՝ որ ամէն գտնուած անկանոնութիւնները եւ զեղծումները որոշակի տեսնելով, դարման տանի պիտի խորհէր իր համայնաժամութեամբ եւ նախանձախնդրութեամբ:

—Կը լսենք թէ Ս. Պատրիարքը Բերայի վարժարանները այցելելու առթիւ, Բանկալթիի գերեզ-

մանատան մէջ գտնուած դպրոցի շէնքին անյարմարութիւնը տեսնելով, մտադրեր է կայս. կառավարութեան դիմում ընել, հին շէնքին մօտ գրանուած նոր շէնքին աւարտմանը մասին արտօնութիւն ստանալու համար: Նոյնպէս Տօլապտէրէի վարժարանի խարխուլ վիճակն ալ ն. Սրբազնութեան ուշադրութիւնը գրաւելով, որոշեր է Բերայի մէջ հանգանակութիւն մը կատարել տալով, նոյն գետնին վրայ նոր դպրոց մը կառուցանել:

—Ուսումնական Խորհուրդը ցորչափ իր պաշտօնին վրայ մնայ, իր սեղանին վրայէն չպիտի կրնայ վերցնել կէտիկ Փաշայի վարժարանին խնդիրը:

Այս օրերս վերստին խնդիր եղած է այդ վարժարանի ներքին անբարոյական վիճակը եւ տեղական թերթեր հրապարակած են դայն, թէ եւ ոչ այնքան ճշգրիտ կերպով:

Պատմենք նախ իրողութիւնը:

Գեղեցիկ առաւօտ մը, վարժարանին մէկ վարժուհին իր աղքատներէն 8 տարեկան աղու մը ձեռք նամակ մը կուտայ, վարժարանի ուսուցիչներէն մէկուն հասցէին ուղղուած. տղան տեսչին կը յանձնէ այդ նամակը զոր անմիջապէս կը բանայ (անիրաւաբար անշուշտ): Նամակը նոյն գիշերը պատահած իսուր, բայց շատ իսուր դէպք մը լինելով, անճոռնի յայտնութիւններ կ'ընէ եւ նոյն օրը հիւանդութեան պատճառաւ վարժուհին դպրոց չկարենալ երթալը կ'իմացնէ: Տեսուչը անմիջապէս նամակը կը յանձնէ Թաղ. Խորհուրդի ատենապետին որ նոյն միջոցին Խորհուրդարանն է եղեր:

Խորհուրդը իսկոյն քննութեան ձեռնարկելով, բայց ի մէկ անգամէն համոզում կը գոյացնէ թէ այդ նամակը՝ վարժուհին գրին նըմանցուած եւ անոր ստորագրութիւնը կեղծուած չինժու գրութիւն մըն է:

Արդ, այս խնդրոյն մէջ, ըստ մեզ, իւրաքանչիւր պաշտօնեայ եւ մարմին՝ իր մասին հարկ եղածը կատարած է:

Տեսուչը նամակը իսկոյն Թաղ. Խորհուրդին յանձնելով պառասխանատուութենէ զերծ կը մընայ անշուշտ:

Ուսումնական Խորհուրդը՝ իր կրթական տեսչին միջոցաւ խնդրոյն տեղեկացած եւ յանձնարարած է Թաղ. Խորհուրդին, նախնական քննութիւն մը կատարել եւ տեղեկագրել իրեն, ինչ որ ամէնէն բանական տնօրինութիւնն է:

Թաղ. Խորհուրդն ալ չէ դադարեցուցած այդ պաշտօնեաները, քանի որ համոզում չէ գոյացուցած թէ մեղապարտ են վարժուհին եւ ուսուցիչը:

Արդարութիւն է ուրեմն սպասել քննութեանց վախճանին ու մէկ կողմը դատապարտելու համար:

“Ա Դ Ա Մ”

«ԴԱԼԷՆՏԵՐԵԱՆ ՆՈՐԱԳԾԱՅԻՆ ԴՐՈՒԹԻՒՆ» առնուով սոյն գործը վերջապէս սկսաւ հրատարակուիլ, որ կ'ուսուցանէ արանց եւ մանչ տղոց ամէն տեսակ հագուստներ ինչպէս նաեւ ՕՍՄԱՆԵԱՆ զինուորական ու քաղաքային համազգեստներ ԶԵԻՆԼՈՒ եւ ԿԱՐԵԼՈՒ եղանակը, բոլորովին նորագոյն եւ խիստ դիւրըմբռնելի էմթոտով մը:

Գնողներուն դիւրամատչելի ըլլալու համար՝ ընդհանուր գործը բաժնուած է 3 հատորներու: Ա. հատորը կը պարունակէ բոլոր ԴԱԼԷՆՏԵՐԵԱՆ հագուստները, իրենց ամբողջ մանրամասնութեամբ: Գործը ընտիր թղթի վրայ, գեղատիպ 200 մեծադիր էջէ եւ 48 վիմատիպ տախտակներէ կը բաղկանայ, 250 է աւելի արտայայտիչ օրինակներով ու պատկերներով: Իր գերազանց առաւելութիւնն այն է որ ՉՍՓԱԿԱՆ ԴՐՈՒԹԵԱՄԲ ԵՕԹ, ինն կամ տասնեւմէկ չափով ձեւել կ'ուսուցանէ ամէն կազմուածքի վրայ: Ա՛յ աւելի մատչելի ըլլալու նպատակաւ, Ա. հատորին բաժանորդագրութիւնը բացուած է միայն 3 ամսուան համար կէս օսմ. ոսկի՝ կանխիկ թղթատարի ծախքով 60 դահեկան:

Դիմել միակ կեդրոնատեղին Մ. Գալէնտէր, Թաւրազհիար փողոց, թիւ 49, Կ. Պոլիս:

Է Բ Ի Թ Ա Պ Լ

[ՄԻԱՅՆԱԼ ՆԱՀԱՆԳԱՅ]

ԱՇԽԱՐՀԻՍ ԷՆ ՀԶՕՐ

Կենաց Ապահովագրական Ընկ.

ԵՐԱՇԵԱՆՈՐՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԻՆ Է

1 Միլիառ 227 միլիոն Ժրանգ

ՆԵՐԿԱՅԱՅՈՒՅԻՉ Կ. ՊՕԼՍՈՅ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

ԹԱՇՃԵԱՆ ԵՂԲԱՐԷ

Բերա Մեծ Փողոց թիւ 308 Բոսնիայի փակց

Պատիւ ունին ծանուցանել իրենց բաժնետէրեր յաճախորդաց թէ իրենց վաճառատունը վերանորոգուած է, միեւնոյն տեղը, ուր կը ծախուին ըստ առաջնոյն կանանց չրջագոյնի համար ամեն տեսակ պիտոյք, Տապալէր, կոճակ, սալիկ, ժապաւէն, ժանեակ, եւ այլն եւ այլն. ու կանանց արդուզարդի վերաբերեալ իրեղէններ, Բարիզի առաջնակարգ գործարաններէ պատրաստուած: Այս վաճառատուն իր 25 տարուան յարատեւութեամբ արդէն արդոյ յաճախորդաց վստահութիւնը գրաւած ըլլալով աւելորդ կը համարուի կրկին յանձնարարել:

[Հաստատեալ յամից 1852]

ՏՐԲ. Ս. ԽԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ-ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

Թ/Ն 396, Մեծ - Փողոց Բերա

(Եանիի Գարեջրատան վրայի յարկը - ճիշդ Զրպուգ-ճեանց դէմ)

Կատարեալագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամենապատիկ ցաւած աղաներն մէկ անգամէն կը լեցուին, ցաւով դիմելու եւ բուժուած վերադառնալու պայմանաւ:

Նորահար եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր եւ զիմացկուն արհեստական աղաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման բնականի, դէմքի ձեւաւորութիւն ըստ տարիքի, ծամողութիւն, եւ ազատ արտասանութիւն հարաշխաւորեալ:

Բերնի հիւանդութիւնք կատարեալապէս կը բուժուին, ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչ գեղերու, եւ ամենակատարեալագործեալ աքցաններու միջոցաւ առանց ցաւի ատամնահանութիւն:

Յ. Գ. Զմեռները կիրակի օրերն ալ, (մինչեւ կէս օր), ինչպէս նաեւ ամէն օր, (մինչեւ կէս գիշեր) հիւանդ կ'ընդունին Բերայի գործատեղին:

Ա Ձ Դ

Այս անդամ կը վաճառուին մեծ ու փոքր քանակութեամբ Աղգ. Հիւանդանոցի սեպհաանմաքառա դերձաններն հընարիչ Մեարտպովիչի գրասենեակին որ ի Կ. Պոլիս Գաւառնո խան թիւ 1:

Այս առթիւ կը խնդրուի Արդոյ Հասարակութենէն որ փութան փորձել այս դերձաններն. Փորձառու եւ մասնագէտ անձինք հաստատած են առաւելութիւնը հրապարակի վրայ գտնուած առաջնակարգ դերձաններէն:

Փորձեցէք եւ անմիջապէս պիտի տեսնէք առաւելութիւնը:

Եւ միանգամայն օգնած պիտի ըլլաք Ս. Փրկչի Աղգ. Հիւանդանոցի հարկաւոր խեղճ եւ անկար պատրաստելոց:

Բաժանորդագրութիւն [կանխիկ]

Պոլիս եւ Գաւառներ Տրկն. 50, Վեյմ 25, Եռմ 15 դր. Օտար երկիրներ » 12, » 6, » 3 ֆր. Դրամի տեղ ըստ թանկութեան ալ կ'ընդունուի Գաւառներէն. թղթատարի ծախքը մեր վրայ է:

ԾԱՂԻԿԻ ԽՈՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ Եւ Վարչութեան վերաբերեալ ամէն գրութիւնք պէտք է ուղղուին Առ

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՏԷՕՐՄԷՃԵԱՆ

ՏՆՕՐԷՆ ԾԱՂԻԿ ԽԱՐԱԲԱՐԵՐԹ

Ղալաթիա, Նորատունկեան խան

Արտոնատէր Ա. ՍԱԲԱՅԵԱՆ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Կ. ՊԻՊԷՐԵԱՆ

Զիւմպիւլի խան միջնայարկ թիւ 18